

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä.

Työryhmä on arvioinut, että voimassa oleva lainsäädäntö täyttää suurimman osan NKV-direktiivin velvoitteista. Siltä osin kuin kansallinen lainsäädäntö ei täytä direktiivin vähimmäisvaatimuksia, työryhmä ehdottaa muutoksia esitutkintalakiin, rikoslakiin, yhdenvertaisuusvaltuutetusta annettuun lakiin, terveydenhuoltolakiin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin.

Työryhmä ehdottaa esitutkintalakiin uutta seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaan kohdistuvan väkivallan riskin ja suojelun tarpeen arviointia koskevaa pykälää. Pykälä velvoittaisi esitutkintaviranomaista arvioimaan jatkossa kaikkien tällaisten asianomistajien riskin joutua uudelleen väkivallan uhriksi sekä toteuttamaan tarvittavia toimenpiteitä asianomistajan suojelemiseksi. Pykälä pitäisi sisällään myös tiedonvaihtoa koskevia säännöksiä, joiden avulla varmistettaisiin esitutkintaviranomaisen mahdollisuus saada ja luovuttaa muilta tahoilta asianomistajaa koskevia henkilötietoja hänen suojelun- ja tukitarpeensa arvioimiseksi.

Työryhmä ehdottaa lisäksi, että esitutkintalain erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevat säännökset soveltuisivat jatkossa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lapseen tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaan hänestä riippuvaisessa asemassa olevaan henkilöön, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa. Lisäksi työryhmä ehdottaa, että säännös asianomistajan yhteystietojen välittämisestä tukipalveluihin koskisi jatkossa nimenomaisesti myös erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa.

Työryhmä ehdottaa rikoslakiin uutta rangaistussäännöstä, joka koskisi henkilötiedon levittämistä toisen terveyden vahingoittamista varten. Työryhmä ehdottaa, että terveydenhuoltolaissa säädettäisiin hyvinvointialueen ja Uudellamaalla HUS-yhtymän velvollisuudesta ylläpitää tukikeskuksia seksuaaliväkivallan uhreille.

Esityksessä tehtäisiin tekninen muutos sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

annettuun lakiin sekä lisättäisiin yhdenvertaisuusvaltuutetusta annettuun lakiin yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäväksi Istanbulin sopimuksen ohella seurata ja arvioida NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja.

Työryhmä on lisäksi katsonut, että rikoksen tekemistä lapsen läsnä ollessa ei tulisi erikseen kriminalisoida eikä säätää koventamisperusteeksi.

Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1385, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta tuli voimaan 13.6.2024. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 14.6.2027.

Oikeusministeriö asetti 5.5.2025 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida NKV-direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutostarpeet ja valmistella tarvittavat muutosehdotukset. Osana tätä tehtäväänsä työryhmän tuli arvioida sekä laatia tarvittavat lainsäädäntömuutokset, olisiko lapsen läsnä ollessa tehtyä pahoinpitelyä tai muuta rikosta jatkossa pidettävä rangaistuksen koventamisperusteena tai omana rikostyyppinä sekä voiko kyseinen seikka tulla arvioitavaksi myös vaikka lapsi ei olisi tekijän tai uhrin läheinen. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa siten, että NKV-direktiivin edellyttämät rangaistusten korotukset toteutuvat. Työryhmän tuli laatia mietintönsä hallituksen esityksen muotoon. Työryhmän toimikaudeksi asetettiin 7.5.2025 - 28.2.2026.

Työryhmän tehtävänantoa täsmennettiin asettamispäätöksen muutoksella 23.2.2026 ja samalla työryhmän toimikautta jatkettiin 30.4.2026 saakka. Tehtävänannon täsmennyksen mukaan NKV-direktiivin 8 artiklasta johtuvat lainsäädännön muutostarpeet valmistellaan erillisessä hankkeessa (OM032:00/2025).

Työryhmän jäseniksi nimettiin edustajat oikeusministeriöstä, sisäministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Poliisihallituksesta, Syyttäjälaitoksesta, Helsingin hovioikeudesta, Satakunnan käräjäoikeudesta, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta, Suomen Asianajajista sekä Rikosuhripäivystyksestä. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan pääsihteeri toimi työryhmässä pysyvänä asiantuntijana.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/26873/2024.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.om(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen Oikeusministeriö PL 25, 00023

Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/26873/2024. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus OM070:00/2024). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasystä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan lausuntopalvelu.fi:n kautta 17.7.2026 mennessä.

Valmistelijat

Lisätietoja oikeusministeriössä antavat erityisasiantuntija Sofia Söderholm (puh. +358 2951 50034, sofia.soderholm@gov.fi) ja erityisasiantuntija Venus Mahmood (puh. +358 2951 50013, venus.mahmood@gov.fi)

Linkit

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM070:00/2024> - Hankesivu

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM070:00/2024> - Projektsida

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-287-5> - Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin täytäntöönpano; Työryhmän mietintö

Genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer; Arbetsgruppens betänkande

Jakelu:

Ahvenanmaan kärjäoikeus / Ålands tingsrätt
Amnesty International Suomen osasto ry
Eduskunnan oikeusasiamies
Ensi- ja turvakotien liitto (ETKL)
Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Etelä-Karjalan kärjäoikeus
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus
Etelä-Savon hyvinvointialue
Etelä-Savon kärjäoikeus
Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI)
Exit ry
Helsingin hovioikeus
Helsingin kaupunki
Helsingin kärjäoikeus
Helsingin yliopisto/prof.emer.Johanna Niemi
Helsingin yliopisto/professori Dan Helenius
Helsingin yliopisto/professori Sakari Melander
HUS
Ihmisoikeuskeskus
Ihmisoikeusliitto
Invalidiliitto
Irakin naisten yhdistys INY ry
Itä-Suomen hovioikeus
Itä-Suomen yliopisto/professori Matti Tolvanen
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Itä-Uudenmaan kärjäoikeus
Julkiset Oikeusavustajat ry
Kainuun hyvinvointialue
Kainuun kärjäoikeus
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Kanta-Hämeen kärjäoikeus
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Suomen kärjäoikeus
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Korkein oikeus
Kuntaliitto
Kymenlaakson hyvinvointialue
Kymenlaakson kärjäoikeus
Lapin hyvinvointialue
Lapin kärjäoikeus
Lapin yliopisto/professori Mikko Vuorenpää
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Liikenne- ja viestintäministeriö
Lounais-Suomen poliisilaitos
Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
Lyömätön Linja
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Maria-Akatemia
Miessakit ry
Monika-Naiset
Naisjärjestöjen keskusliitto
Naisten linja

NYTKIS ry
Oikeuspalveluvirasto
Oikeusrekisterikeskus
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
Oulun käräjäoikeus
Pelastakaa lapset ry
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pirkanmaan käräjäoikeus
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjanmaan käräjäoikeus
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan käräjäoikeus
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Savon käräjäoikeus
Poikien talo
Poliisiammattikorkeakoulu
Poliisihallitus
Puolustusministeriö
Puolustusvoimien pääesikunta
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Päijät-Hämeen käräjäoikeus
Rajavartiolaitos
Rikosseuraamuslaitos
Rikosuhripäivystys
Rovaniemen hovioikeus
Rusetti ry
Satakunnan hyvinvointialue
Satakunnan käräjäoikeus
Setlementti Tampere ry
Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suojellaan Lapsia ry
Suomen Asianajajat
Suomen eläinsuojelu
Suomen Juristiliitto ry
Suomen Pakolaisapu
Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry
Suomen romaniyhdistys ry
Suomen Syyttäjäyhdistys ry
Suomen tuomariliitto ry
Suvanto ry
Tampereen yliopisto/professori Marita Husso
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta
Tasa-arvovaltuutettu
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tilastokeskus
Traficom

Tukinainen ry
Tulli
Tuomioistuinvirasto
Turun hovioikeus
Turun yliopisto/dosentti Satu Lidman
Turun yliopisto/prof.emer. Kevät Nousiainen
Turun yliopisto/prof.emer. Leo Nyqvist
Turun yliopisto/professori Tatu Hyttinen
Tyttöjen talo
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ulkoministeriö
UN Women Suomi
Vaasan hovioikeus
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Valtionvarainministeriö
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Varsinais-Suomen käräjäoikeus
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Ålands polismyndighet

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistason? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hinkkanen Ville
Oikeusministeriö

Söderholm Sofia
Oikeusministeriö